

DFENS: Češi a Moravané nebo Srbové a Chorvati?

- CZ24 News | 18. listopadu 2023

SVĚT: Těmto národům, Sklavinům a Antům, nevládne jeden muž, ale žijí už od pradávna v demokracii a proto záležitosti příjemné i obtížné projednávají vždy společně. Je také pravdou, že ve všem ostatním mají oba tyto barbarské kmeny stejné zvyky a zákony.

Věří, že pouze jediný bůh, stvořitel blesku je pánem všeho, oběťují mu dobytek a přinášejí i jiné oběti, ale co se týče osudu, neznají ho a jejich mudrci neuznávají, že má nad lidmi nějakou moc. Uctívají řeky, vodní nymfy a všemožné druhy duchů, kterým oběťují a skrze tyto oběti činí věštby. Žijí v ubohých chýších, daleko od sebe, a často se stěhují. Když se ocitnou v boji, většina jich bojuje pěšmo nesouce malé štíty a oštěpy a nikdy na sobě nemají zbroj. Někteří z nich dokonce nenosí ani žádnou košili ani plášť a vyhrnují si kalhoty, až kam to jde. Oba kmeny též mluví stejným barbarským jazykem. Nijak se ani neliší vzhledem. Jsou velmi vysocí a robustní, vlasy nemají pouze světlé, ale mnozí tmavé, mají zdravě rudolící tváře. Jejich život je tvrdý, nedbají na tělesné pohodlí, stejně jako Massageti a stejně jako oni jsou neustále špinaví a ačkoli nejsou v žádném ohledu zlí, vypadají jako Hunové.

Takto popisuje Slovary byzantský letopisec Prokopius z Kaisareie (*kolem 500 †po 565) ve svém rozsáhlém souboru knih pojednávajících o válkách Byzantské (chcete-li přesněji Východořímské) říše s Ostrogóty, Vandaly a Peršany. Nemáme důvod mu nevěřit, přestože jako mnozí jiní kronikáři leccos zamlčel. Psal však v době, kdy se tón byzantských autorů o Slovanech objevujících se na hranicích říše měnil z neutrálního a zvědavého ke zděšenému až nenávistnému, a na rozdíl od mnohých jiných si právě Prokopius zachoval obdivuhodně střízlivější pohled. Ostatně mnohé Slovary osobně poznal jako nájemné žoldnéře při bojích o Itálii v takzvané Gótské válce (535-554), které se zúčastnil jako osobní sekretář byzantského slavného generála Belisaria (*505 †565). Mimochodem pravdivost Prokopiových slov o praslovanské demokracii, v níž neexistovala centrální moc a společenská hierarchie byla na velmi nízkém stupni, potvrzují slovanské jazyky – termíny pro stát a panovníka jsou všechny výpůjčkami z cizích jazyků. Typickým příkladem je slovo kníže, které je gótského původu. Co je ale podstatné, že Prokopius psal v době, kdy se objevují Slovani také u nás. Předeseílám, že následující pojednání, které se zabývá identifikací Slovanů, kteří se usadili v České kotlině a podél řeky Moravy, bude trochu hutnější na informace. Nevynechat alespoň to nejdůležitější znamená bobtnání textu, kolikrát nad únosnou mez. Nicméně je to nutná daň za to, abychom mohli seskládat celý obraz a bez detailů totiž nelze celek pochopit. Zároveň upozorňuju, že kdo očekává něco o Tartárii a mnohatisícileté tradici Slovanů od Irska až po Velikonoční ostrovy, bude zklamaný.

Zatímco „civilizovaným světem“ zůstala jen východní polovina někdejší Římské říše a ta západní se po válkách s Huny a po ovládnutí Itálie hunskými spojenci Ostrogóty roku **493** ponořila do rozkladu, chaosu a násilí, Slovary mezitím poměrně nenápadně vystoupili ze stínu. Za nejstarší svědectví o přítomnosti slovanského obyvatelstva ve střední Evropě bývá označována zpráva týkající se kmene Herulů, jejichž část se po porážce od Langobardů kolem roku **508** rozhodla vrátit z Podunají zpět na sever do Skandinávie. Počátek jejich cesty se klade k roku **512** a Prokopiova zpráva říká, že během ní prošli nejprve „přes území všech kmenů Sklavinů“, poté pustinou a nakonec přes země Dánů. Prokopius pravděpodobně neměl na mysli ani Čechy ani Moravu, ale jihovýchodní Polsko, které podle archeologických nálezů Slovary zabydleli už kolem **poloviny 5. století** (naleziště Bachórz), a

navíc je přímo z této oblasti doložen pobyt Herulů, zatímco oblasti na severu při pobřeží Baltského moře v té době sice nebyly úplně liduprázdné, ale osídlené dost řídce (ona pustina). Co se týče migrace Slovanů, z jihovýchodního Polska a západní Ukrajiny začali pronikat skrz Karpatské průsmyky nejprve do horního Potisi v severovýchodním cípu Karpatské kotliny nedlouho poté, kdy se tato část Gepidského království (vzniklého na troskách centra Hunske říše) ocitla na periferii zájmu Gepidů po roce **469**, kdy pohltili území Skirů a Sarmatů blíže k Dunaji, a kdy se zároveň těžiště jejich moci přesunulo dále na jih, zejména pak dobytím města Sirmium (Sremska Mitrovica, Srbsko) roku **536**, které si zvolili jako své nové hlavní sídlo.

Vedle druhého směru vedoucího do dnešního Rumunska vedl třetí směr migrace Slovanů podél Karpat na západ. Pokračovali jižním Polskem a Moravskou bránou na Moravu, kde je slovanské osídlení doloženo ve druhé **polovině 6. století** v Olomouci. V dalším postupu na jih jim nejspíše zabránili Langobardi. Alespoň v první fázi, kdy se prostorově vylučují langobardské a slovanské nálezy (analogicky k situaci v Potisi s Gepidy). Hranicí byl levý břeh řeky Moravy jejího dolního toku v klíčovém prostoru Bratislavské brány (Gajary, Zohor, Devínské jezero). Ne ale na dlouho. Ve druhé fázi v následujících desetiletích, v návaznosti na přesun Langobardů dál na jih do Panonie, kterážto snaha usadit se na území někdejšího římského impéria vůbec byla vlastní všem germánským kmenům, začali Sklavini obsazovat i opuštěná herulská a langobardská sídliště na jižní Moravě a západním Slovensku. Příkladem je rozsáhlé pohřebiště v Přítlukách na Břeclavsku (až 600 žárových hrobů), které mění pohled na počty příchozích, nebo Suchohrad necelých 40 km severně od Bratislavy na hranicích s Rakouskem, kde byly nálezy datovány radiokarbonovou metodou k roku **570**. Ještě v první fázi se část osadníků vydala na západ do **Čech**, kde se začali usazovat **nejdříve po pádu Durynské říše roku 531**, a sice ve středních Čechách podél řeky Labe (Kolín, Poděbrady, Roztoky u Prahy) s výběžkem podél řeky Cidliny až k Prachovským skalám na Jičínsku a s dalším výběžkem podél řeky Ohře do severozápadních Čech (Březno u Loun). Počátek osídlení Roztok je datován do druhé poloviny 6. století, dolní hranicí byl radiokarbonovou analýzou určen rok **568±24**, horní hranicí je rok **647**. Proč se osadníci příliš nevydávali na jih proti toku Vltavy, je zřejmé z charakteru terénu. Břehy Vltavy jsou za Pražskou kotlinou hodně skalnaté, tudíž nevyhovující slovanskému zvyku sídlit sice na ostrožnách nad řekou, ale zároveň tak, aby byla řeka snadno dostupná. Někteří osadníci pokračovali dál podél Labe až k Magdeburgu (Dessau-Mossigkau) a řece Saale. Z pylové analýzy bylo zjištěno, že germánské kmeny opustily pravý břeh Labe před **koncem 6. století** a příchozí Slované nacházeli mnohá místa zarůstající vegetací. Datování nálezů v lokalitě Dessau-Mossigkau pomocí radiokarbonové metody určilo rok **590±80**. Že však přece jen došlo k průniku do jižních Čech podél Berounky přes Plešsko a Šumavské hvozdy, kudy ve středověku vedla nejdůležitější spojnice Prahy s Bavorskem, ukazuje nález skupiny žárových hrobů s keramikou pražského typu v Großprüfeningu, okrajové čtvrti Regensburgu. Objeveno bylo celkem 22 slovanských hrobů, z toho 9 popelnicových a 13 jámových. Kromě keramiky, mezi níž vynikají nádoby pražského typu, hroby obsahovaly řadu drobných předmětů, zejména ozdoby známé z časně slovanského prostředí a také ozdoby z Merovejské Francie, ojediněle přítomných i v langobardských hrobech na jižní Moravě. Na základě analogií přímo z Franské říše byly regensburské nálezy datovány k letům **555-580**. Poloha pohřebiště v bezprostřední blízkosti Regensburgu naznačuje, že se noví osadníci nemohli usadit bez schválení toho, kdo sídlil v nedaleké, původně římské pevnosti Castra Regina (Regensburg), postavené kolem roku **90** na místě starého keltského sídliště, a ovládal její okolí. Tím byla již nepochybně raná bavorská šlechta, případně přímo vládnoucí rod Agilolfingů. Slovani v této hustě zalesněné části Bavorska žili ještě v **8. století**, kdy s připojením Bavorska k Franské říši roku **788** a vytvořením nárazníkového pásma na Šumavě začala jejich germanizace. Nejstarší slovanské osídlení vyhledávalo nížinné polohy rámcově do 350 m n.m., většinou ve výškách kolem 125-300 m n.m. a dosud pouze v jediném případě z Čech překročilo vrstevnici 400 m n.m. Soustřeďovalo se především na výškově málo členitý terén představovaný tabulemi, plošinami, kotlinami, zejména podél větších vodních toků s úrodnými, hlavně sprašovými půdami a příznivými klimatickými poměry zajišťujícími dobrou zemědělskou produkci. Na Slovensku

osídlili i horské kotliny a údolí. V Čechách a na Moravě bylo slovanskými osadníky zaujato staré sídelní území obývané už od pravěku, jehož řídký křovinatý a travnatý porost lépe vyhovoval žďáření a nevznikal tak příliš velký žár ničící půdní mikroorganismy. Pro chov dobytka a prasat se také lépe hodily dubové a bukové lesy. Usazovali se i tam, kde narazili na původní obyvatelstvo nebo na stopy předchozího osídlení. Pokud jejich stopy nacházíme na některých pravěkých (případně keltských) hradištích, pak jde o výjímku.

Tolik nutný úvod k příchodu Slovanů. Kdo však byli tito noví příchozí? Pokud jde o pojmenování a uvědomění si vlastního národa, je prokázáno, že většinou teprve až vnější tlak (cizinců), a to jak jazykový tak kulturní, způsobuje růst povědomí o vlastní odlišnosti od těch, kteří tento tlak způsobují. Teprve tato sebeidentifikace a vnímání sounáležitosti s dalšími lidmi mluvícími stejným jazykem (našinci) vytváří národ. Proto je při hledání odpovědi, jak se vnímali naši předkové, když se tu usazovali, důležitý také pohled vnějších pozorovatelů. V případě Čechů můžeme okamžik sebeuvědomění alespoň přibližně vymezit rokem **788**, kdy Karel Veliký (*747/748 †814) připojil k Franské říši Bavorsko a na jeho severovýchodní hornaté a hustě zalesněné hranici tvořené Šumavou zřídil zmiňované nárazníkové pásmo nazývané **Terra Slavorum**, doložené k roku **793/794**. Mimo to, že na tomto území ještě v **8. století** žili obyvatelé slovanského původu, snad příbuzní zejména kmenům usazeným v jižních Čechách, jak naznačují archeologické nálezy a toponyma (čili místní jména), tak na druhé straně této hranice, tedy v české kotlině, dostali tamní obyvatelé latinský název (latina byla univerzálním evropským jazykem) **gens Bohemani**, tedy národ obývajících zemi Bohemia. Ve skutečnosti ale žádným novým názvem nebyl a pod tímto názvem jsou Čechy a jejich obyvatelé známi v cizině už od starověku. Za všechny pár příkladů: Strabón píšící na přelomu letopočtu znal Bouiaimon, Tacitus Boiohaemum, runový nápis v Norsku datovaný do 5. století mluví o zemi Baijoz, franské Einhardovy letopisy mluví k roku **791** o Beehaimos, a tak dále, vše bez výjimky psané latinsky. Pouze jde-li o písemnost psanou staroslověnsky, najdeme český název. Nejstarší z nich je tzv. *První staroslověnská legenda o sv. Václavu*, která vznikla v Čechách patrně kolem roku **940**, ale dochovala se pouze ve dvou poměrně pozdních opisech, jednom chorvatském z 15. století (*Bisi že k'nez eterъ v **Česěxъ** imenemъ Vratislavъ, žena že ego naricaema Dragomira - Byl kníže jakýsi v Čechách jménem Vratislav a jeho žena zvaná Drahomíra*) a druhém ruském z 16. století (*Bě že knęzъ velikъ slavoju v **Čexax** živyi imenemъ Vorotislavъ i žena ego Dorogomirъ. - Byl kníže veliký slávou, který žil v Čechách, jménem Vratislav, a jeho žena Drahomíra*).

Pozornému čtenáři neunikne jeden důležitý fakt. Tím je, že od příchodu prvních Slovanů do Čech ve druhé **polovině 6. století** až do roku **940** jsou Češi nazýváni *Bohemani* a máme tak více jak 300 let, kdy nevíme, jestli si říkali Češi ještě před svým příchodem nebo až po něm. Za anomálii mezi těmito zprávami a vůbec nejstarší svědectví o užití názvu Čechy/Češi byl ještě donedávna pokládán záznam z takzvaných Tilianských análů, což je soubor textů zachycujících dějiny Franské říše v letech 708-807. K roku 805 měly údajně Tilianské anály zanechat tuto zprávu: *Eodem anno misit exercitum suum cum filio suo Karolo in terram Sclavorum, qui vocabantur **Cinu***. V překladu: *Téhož roku vyslal (císař Karel) svého syna Karla s vojskem do země Slovanů, kteří se nazývají Cinu*. Poněkud prapodivné slovo „Cinu“ bylo vykládáno jako opisovačská chyba snad původně znějícího „Cihu“, které už zní povědoměji. Faktem je, že se opravdu jedná o opisovačskou chybu, ale z mnohem pozdější doby, kdy monumentální mnohosvazková edice středověkých německých pramenů MGH (*Monumenta Germaniae Historica*) vydaná na počátku 19. století obsahovala řadu transkripčních chyb pocházejících ze špatného čtení středověkého písma, které sama převzala ze starších překladů listin, a odtud je tento omyl přebírán mnoha autory dodnes.

Přestože se tedy žádná senzace nekoná, v určité době si Češi opravdu začali říkat Češi. Jenže kdy? Skutečně v momentě, kdy zabrali zemi kolem Řípu? Nejstarší verze pověsti o příchodu Čechů z počátku 12. století náleží kronikáři Kosmovi a ten neví vůbec nic o tom, odkud Češi přišli, ale sděluje nám, že než přišli, tak se rozhodně Češi nejmenovali. Kámen úrazu spočívá v tom, že Kosmas

napsal svoji kroniku latinsky a tam už vidíme něco úplně jiného: *Et unde, inquiunt, melius vel aptius nomen inueniemus, quam, quia tu, o pater, diceris **Boemus**, dicatur et terra Boemia*. Klíčový je latinský název *Boemus*, který jasně vychází z názvu *Boiohaemum/Bohemia* a nemá se jménem Čech vůbec nic společného. Právě tento fakt je považován za hlavní indicii, že postava praotce Čecha, nebo přinejmenším jeho jméno je smyšlené. V mnoha jiných případech totiž Kosmas zná a používá slovanské názvy a jména, pouze pro obyvatele užívá bez výjimky latinského názvu *Boemi/Bohemi*, stejně tak pro celou zemi. Na jeho obranu ale musíme dodat, že naprosto stejně činí jeho pokračovatelé, rovněž písaři latinsky – Kanovník Vyšehradský, Mnich Sázavský, Vincentius či Jarloch, v podstatě až do začátku 14. století, kdy se objevují první texty psané česky. Výjimkou jsou opět takzvané staroslověnské legendy.

Než se pustíme dále, ještě jedno krátké zastavení u jména Čech. Mohlo to být opravdu osobní jméno, jak tvrdí Kosmas? Teorie obhajující tuto možnost se opírá o tzv. hypokoristikon, což je odborné označení pro domáckou obměnu osobního jména pomocí přípony *-ch*. Příkladů máme bezpočet – Jech (Jan, Ješek), Mach (Martin, Matěj), Pech (Petr, Pešek), Přech (Přemysl), Skoch (Skoromír, Skoroslav), Skrch (Skrbimír), Stach (Stanislav), Vach (Václav), Vlach (Vladislav), Zich (Zikmund). Analogicky by pak jméno Čech vzniklo z nějakého jména začínajícího na *Če-*. Takovým by mohla být jména Čestibor, Čestislav, Čest(i)mír, Čestirad, Česlav, Čeněk nebo Černín. Zde však vyvstávají dva podstatné zádrhly. Jména Čestibor, Čestislav, Čestimír a Čestirad zněla v původním staroslověnském jazyce jinak – obsahovala specificky slovanskou samohlásku zvanou „měkký jer“ psanou „*ь*“, vyslovovanou zhruba jako redukované „*i*“, které se až v průběhu dalšího vývoje jazyka vokalizovalo na samohlásku „*e*“. Ve skutečnosti tato jména zněla Čьstibor, Čьstislav, Čьstimír, Čьstirad, jejich kratší domácké podoba pak Čьsta. Odtud také vycházejí moderní varianty Ctibor, Ctislav, Ctimír, Ctirad a jejich domácí podoby Česta a Čista. Jména Česlav a Čeněk jsou zase mnohem pozdější variantou těchto původních čtyř jmen. Analogicky jméno Černín znělo původně Črn (správněji Čьrn) nebo Čьňa. Pokud by byl vývoj názvu Čech stejný, v tom případě by musely být známy i formy Čьch, čili Čch nebo Čcha. Po nich ale není ani stopy a nejstarší zápisy vždy obsahují samohlásku „*e*“, nikoli onen měkký jer. Druhým zádrhelem je samotný výklad vycházející z předpokladu, že český národ dostal název po svém praotci. Máme spoustu názvů vesnic, které vznikly pojmenováním po svém zakladateli přidáním patronymické přípony „*-ici*“. Například ves Mladotice jsou moderní formou původního názvu Mladotici, což znamenalo „Mladotovi lidé“, čili lidé, které na dané místo přivedl nějaký Mladota. Podobně bychom mohli pokračovat – Těšetice (Tieseticzi od jména Těšata), Petrovice (Petrouici od jména Petr) apod. Analogicky by se pak Čechovi potomci měli nazývat Češici nebo Čechovici, tedy tak, jako jsou obě tato jména doložena v názvech několika obcí – Češice jsou starší název dnešní obce Dolní Těšice na Přerovsku, Čechovice máme troje na Prostějovsku, Olomoucku a Těšínsku. Všechny se nacházejí na Moravě a vznikly tak, že jejich obyvatelé přišli z Čech (obdobně jako třeba Moravany v Čechách). Naproti tomu Čechovi potomci jsou nazýváni Češi, nikoli Češici nebo Čechovici. A Čechova země jsou Čechy, nikoli Češice nebo Čechovice. Ve skutečnosti známe i dva kmeny, které nesli jméno po svém zakladateli – v Rusku to byli Radimiči (Radim) a Vjatiči (Vjatko, Vjačeslav). Z tohoto rozboru tedy vyplývá, že pokud nějaký vůdce kmene Čechů přivedl naše prapředky, pak nejspíše nejde o odvozeninu od osobního jména.

Nicméně že název Čech je poměrně starobylého původu, naznačují toponyma na místech, kde bychom to nečekali. Tím nejméně očekávaným místem je **Řecko**, kde existovala osada **Čechova** (řecky Τζεχοβᾶ). Jak zaznamenal tzv. *Typikon* (sbírka bohoslužebních předpisů) kláštera Kosmosoteira, měla se nacházet kdesi při řece Euros (dnešní Maritsa) u obce Ainos v Thrákii (dnešní turecký Enez). Klášter založil kolem roku **1152** bratr byzantského císaře Isaakios Komnenos (*1093 †po 1152). Kde přesně se osada nacházela, bohužel už nelze zjistit, protože dávno zanikla. Nicméně přítomnost Slovanů v tomto regionu, kam se dostali během svého putování, jednoznačně dokládají další místní názvy osad darovaných klášteru: Δελβοτζιάνου (Delvotzianous, předměstí osídlené snad jakýmsi kmenem Dlbočanů), Δομπράβα (Dompráva, čili dubový les zvaný

Doubrava), Δραγαβάσταν (*Dragavástan*, čili Dragoměsto), Κλοκοτινίτζα (*Klokotinitza*, čili Klokotnica), Κούρσοβο (*Kóúrsovo*, čili Kruševo), Νεβοσέλους (*Nevosélous*, čili Novo Selo, jinak název běžný v Bulharsku), Τζερνίκου (*Tzerníkou*, čili Črnica), Τραύα (Tráva, netřeba překládat).

Na **Ukrajně** existují obce **Čechiv** (Чехів) u města Monastyryska, **Čechova** (Чехова) u města Hvizdets na západní Ukrajině a ještě jedna **Čechova** v Žytomyrské oblasti. První ze všech tří jmenovaných se v písemných pramenech objevuje roku 1454 a minimálně tato jedna nemá nic společného s českým osídlením na Volyni, které začalo až ve druhé polovině 19. století. Za povšimnutí stojí, že jen 20 km od Monastyrysky leží osada **Duliby**, která nepochybně odkazuje ke kmeni Doudlebů (archaicky Dulěbi), který se rovněž usadil na mnoha místech, mimo jiné také v jižních Čechách. Dále můžeme na Ukrajině nalézt ještě dvě obce **Čechovka** (Чеховка), jedna je na Dněpru u dnešní Kremenčucké přehrady, druhá v Chersonském regionu u Černého moře.

V **Bělorusku** existují dvě obce s názvem **Čechaucy/Čechovce** (Чехаўцы/Чеховцы/Чэхаўцы), jedna **Čechovka** (Чеховка) a čtyři obce

s názvem **Čechovščyna** (Чахоўшчына/Чэхаўшчына/Чеховщина), z nichž jedna už zanikla. V **Rusku** se relativně blízko té běloruské nachází též jedna **Čechovka**. O dvou městech s názvem Čechov (jedno u Moskvy, druhé na Sachalinu v Tichomoří) víme, že se původně jmenovala jinak, ale byla přejmenována po významném ruském spisovateli Antonu Čechovovi. Další obec Čechov na hranici s Běloruskem vznikla až ve 20. století. V **Polsku** se počet podobných obcí rozrůstá na **22**, plus jeden potok. Jsou to dvojce **Czechy**, jedny **Czechy Zabłotne**, jedny **Czechy Orlańskie**, jedna **Czechyń**, tři **Czechów**, tři **Czechówo**, jedna **Czechów Kąt**, tři **Czechówka**, čtyři **Czechowice**, dvě **Czechowizna**, jedna **Czechomie** a jeden **potok Czechówka**. Dnešní Dębinka u hranic s Německem se dříve jmenovala **Čechlín** (Czochelin, Tzschecheln). Dále jsou to **Czeszyce** (patrně ne ale **Czėszyce** čtené Čenšice), **Kuznica Czeszycka**, **Czeszewo** a jedna **hora Czeszka**. Na **Slovensku** jsou pouze v jeho západní části dvě obce, a sice **Čechy** a **Čechynce**. Původ názvu první jmenované jsme schopni bezpečně rozluštit. Obec Čechy je poprvé v pramenech zmiňována k roku 1419 jako Felsewchey a k prvním vlastníkům obce patřil maďarský šlechtický rod **Csehi** (též *Pánczelcsehi*), jehož sídlo se nacházelo v Rumunsku na hradě **Pánczelcseh** a údajně pocházel z Čech. Obec Čechynce leží nedaleko Nitry a je poprvé doložena k roku 1248 jako *Cheg*, k roku 1285 jako *Chey*, maďarský název je *Csehi*. Čechy a Čechynce jsou od sebe vzdáleny necelých 40 km. Pokud nebyla i druhá jmenovaná založena stejným rodem, pak je u ní vysoká pravděpodobnost, že byla založena migranty z Čech, podobně jako tomu bylo v **Maďarsku**. Tam se nachází obec **Csehbánya**, v překladu „Český důl“. V její blízkosti se nachází **Németbánya**, v překladu „Německý důl“. Z toho je patrné, že název obě dostaly podle původu zdejších horníků. Na západě Maďarska jsou blízko sebe obce **Csehi** a **Csehmindszent**. Název první je doložen k roku 1217 jako *Cheeh*. K oběma se uvádí, že byly založeny českými osadníky. V **Rumunsku** je obec **Cehu Silvaniei** (maďarsky Szilágycseh, německy Böhmischdorf), doložená poprvé k roku 1405 jako *Chehy*, blízký hrad jako *Castrum Cheever* o něco dříve roku 1319. Dále je to obec **Cehețel** (maďarsky Csehétfalva). Cehal a Cehăluț mají název po maďarském šlechtickém rodu **Csaholy**. Ve **Slovinsku** je jediná obec **Čehovini**. V **Chorvatsku** jsou to **Čehići** a **Čehovec**.

V **Srbsku** a **Bosně**, **Makedonii** ani **Bulharsku** žádné podobné názvy nejsou. Mizivý výskyt směrem na jih je poněkud zarážející, avšak mohl by potvrzovat teorie o příchodu Čechů od severu s první vlnou Slovanů. V mnoha případech lze vysvětlit názvy těchto obcí pozdějším založením přesídlenci z Čech. Koneckonců přímo u nás máme spoustu takových příkladů. Některé běloruské a ukrajinské názvy by se zase daly vysvětlit také velmi běžným pojmenováváním po nějaké významné osobnosti (či zakladateli), která nosila příjmení Čechov. Například v letech 1545-1629 žil v Moskvě jistý kovolijec a výrobce děl Andrej Čechov. Ale ne všechny.

Příběh Moravanů byl trochu odlišný. Ve skutečnosti vůbec nevíme, jak se Moravě říkalo ve starověku, ačkoli tušíme, kdo ji obýval, a neznáme její jméno v podstatě až do doby vzniku Velkomoravské říše! Slovani žijící na Moravě se totiž neobjevují mezi těmi, s nimiž Frankové válčili v dobách Karla Velikého a první zmínka o nich se objevuje zhruba ve stejné době jako o Čechách. Nejstarší zprávu o Moravanech obsahují *Letopisy království Franků* k roku **822**: *In quo conventu omnium orientalium Sclavorum, id est Abodritorum, Soraborum, Wilzorum, Beheimorum, Marvanorum, Praedenecentorum, et in Pannonia residentium Abarum legationes cum muneribus ad se directas audivit*. V překladu: *Na tom sněmu vyslechl vyslance všech východních Slovanů, to jest Obodritů, Srbů, Veletů, Čechů, Moravanů, Praedenecentů a v Panonii sídlících Avarů*. Naopak s názvem Moravanů (v latinských pramenech *Maravani*, *Marharii*) je to velmi jednoduché. Odvozuje se totiž od **řeky Moravy**, po níž je dokonce pojmenována celá oblast, kterou protéká. Je ovšem důležité zmínit, že řeky tohoto názvu existují dvě. Druhá se nachází v **Srbsku**, nazývá se **Velká Morava** a mezi Smederevem a Kostolacem se vlévá do Dunaje (asi 50 km od Bělehradu). Protéká tzv. Moravskou rovinou a vzniká soutokem Jižní Moravy a Západní Moravy. V dobách Římské říše se nazývala **Margus**, Západní Morava **Brongus** a Jižní Morava **Angrus**. Naproti tomu naše řeka Morava se nazývala **Maro** (podle Plinia ve spisech zabývajících se trasou Jantarové stezky, která v jednom úseku vedla právě podél řeky Moravy) nebo **Marus** (pro změnu podle historika Tacita). Jazykovědci se domnívají, že kořen názvu jak moravské tak srbské řeky *mar-* je indoevropského původu a měl význam vztahující se k vodnímu prostředí, tedy „voda, řeka, jezero, moře“, ale také třeba „močál“. A zatímco ve slovanských jazycích se ustálil pro pojmenování tekoucích vod, tak v germánských, románských a baltských jazycích se přiřazuje k vodám stojatým (jezera a močály). Germánské kmeny, které svého času obývaly povodí moravské Moravy, pak tento základ rozšířily o druhou část *ahwa*, což germánsky znamená „řeka“. Jméno **Mar-Ahwa** by tedy znamenalo „Stojatá voda“. Obdobně třeba název řeky Vltava je rovněž před slovanského germánského původu a zněl snad **Wilt-Ahwa**, tedy „Divoká voda“. Že to není nijak neobvyklý fenomén, dokládá název jednoho anglického kopce, zvaného **Torpenhow Hill**. Když se u něj usadili Sasové, přejali od Velšanů pro kopec jejich označení **Pen** a začali mu ve vlastním jazyce říkat **Torpen**, tedy „Kopeček Pen“. Nevěděli ale, že *pen* znamená také „kopec“. Když zemi ovládli vikingové z Norska, začali mu říkat „Kopeček Torpen“, tedy **Torpen Haugr**. To pak budoucí Angličani zkomolili na **Torpenhow** a pochopitelně to opět doplnili jejich vlastním slovem pro kopec *hill*. Dnes tedy existuje Torpenhow Hill, neboli „Kopeček kopeček kopeček kopeček“. Každopádně název Moravy se pak v pramenech začal objevovat v dalších variantách jako *Maraha*, *Marawa*, *Maroara* a příchozí Slovani jej zkomolili na *Marava*/*Morava*. Pojmenování kmene podle říčního toku nebylo u Slovanů nijak výjimečné, dalším příkladem jsou třeba polští Vislané (řeka Wisla) nebo ukrajinští Bužané (řeka Bug). Perličkou je, že si Slovani usazení u srbské Moravy se také říkali Moravani.

dvě řeky Morava

Nicméně tím máme jistotu, že Slovani přicházející na Moravu si minimálně až do svého usazení v nové vlasti zcela jistě neříkali Moravané. U Čechů to zůstává sporné. Rovněž se dá vytušit, že nejspíše náleželi ke kmenovému svazu **Sklavinů**. Ti si totiž zachovali určitou samostatnost na rozdíl od Antů, které si podmanili Avari přicházející do Evropy z východních stepí od roku **557**. Poté, co Avari na hlavu porazili Anty roku **562**, zmínky o nich mizí a zůstávají jenom Sklavini. Mohli bychom se s tímto poznáním spokojit, jenže když se začneme do dalších pramenů, přestože se jich dochovalo žalostně málo, hned na první pohled nám něco nebude sedět. Nacházíme tam totiž názvy, které mohou být pro někoho překvapením...

*Rýmovaná kronika takřečeného Dalimila (zkráceně Dalimilova kronika) psaná česky, která vznikla na počátku 14. století, obsahuje stejnou pověst jako Kosmova kronika, ale její autor už zná pár detailů navíc. Můžeme namítnout, že Dalimil je velmi pozdní pramen. Nejen, že psal zhruba 200 let po Kosmovi, ale navíc 700 let po příchodu Slovanů! Přesto ho nechme promluvit: V **srbském kraji** jest země, jížto **Charvaty** jest jmě. V tej zemi bieše lech, jemužto jmě bieše **Čech**. Ten mužobojstva se dočini, pro něž svú zemiu provini. Ten Čech jmějješe bratrův šest, pro něž jmějješe moc i česť. A ot nich mnoho čeledi, juž jedné noci Čech osledi. I vybra sě se vším z země, jiejž diechu **Charvaty** jmě.* Podle Dalimila se Čech dopustil vraždy (mužobojstva) a musel proto svou zemi opustit. Shromáždil svých šest bratrů a jejich čeled' a spolu s nimi se vypravil hledat nová sídla. Dokonce se dovídáme, jak se ta země jmenovala – Charváty v krajině Srbské. Charváty jsou archaický název pro Chorvatsko. Nic se však nedovídáme o tom, kde se tyto Charváty či Srbsko měly nacházet. Logicky, z pohledu soudobého člověka, by měly být na Balkáně, kde ostatně v Kosmově době obě tyto země už pár set let existovaly. Ale jak uvidíme, Balkán to být nemohl.

výskyt toponyma "Chorvat"

Zvláštní shodu najdeme v ruské kronice *Povesti vremennych let* (*Pověsti dávných let*), psané staroslověnsky, od ruského mnicha Nestora z roku **1113**, ze které Dalimil jen stěží mohl opisovat: *Po mnohých pak časech usadili se Slovaní na Dunaji, kde nyní jest Uherská země a Bulharská, od těch Slovanů rozešli se po zemi a nazvali se jmény svými, kde na kterém místě se usadili. Jakož přišedše usadili se na řece jménem Morava, i nazvali se Moravané, a jiní Češi jmenovali se, a k týmž Slovanům také náleželi Bílí Charváti i Srbové i Korutanci. Když pak Vlachové vpadli na Slovany Dunajské a mezi nimi se usadili a násilím jim činili, tehdy ti Slované přišedše usadili se na Visle, i nazvali se Lechové, a z těch Lechů nazvali se někteří Poljané, a jiní Lechové Lutici, jiní Mazovjané, jiní Pomořané...*

Pokud mohl od někoho Dalimil opisovat, pak z málo známé a opomíjené kroniky *Chronicon Imperatorum et Pontificum Bavaricum* (*Bavorská kronika císařů a papežů*) z roku **1292**: *Potom Justinián vytáhl proti Slovanům a mnoho z nich pobil. Tehdy prchající před ním přišli někteří z nich na pole germánská a tato pole našli prázdná, neboť Germáni byli povražděni a zahnáni Huny, a to od Visly, která byla, protože byla hranicí, nazývána tokem Vandalským, až po Sálu. A když je obsadili, nazvali sami sebe podle těch polí ve svém jazyce Poláky, to jest polními lidmi podle polí. V těch dobách také **Bohem Slovan** (v originále *Bohem Slavus*), stejně jako Poláci, prchaje se vším svým příbuzenstvem z Uher, vstoupil do doliny Germánie, zpusťované vražděním Hunů ji obsadil a zanechal své jméno potomstvu i dolině.*

Germánskou dolinou je myšlena Česká kotlina. Huny jsou myšleni buď opravdu Hunové, nebo Avari, kteří byli s nimi ve středověku často zaměňováni. Povšimnout si můžeme, že text zmiňuje také Poláky, jejichž praotec Lech, údajně bratr Čecha, se jinak objevuje až v kronice Přibíka Pulkavy ze 14. století. Pro nás je však hlavní, že Češi měli přijít z Uher, podobně jako tvrdí Nestor (od Dunaje). Něco tady ale nehraje. Podunají v Karpatské kotlině ani Balkán kolébkou Slovanů rozhodně nebyly. Tam už Římané bojovali s Kelty, Germány, Ilyry, Dáky a Sarmaty. Takže tu máme pověsti, které tvrdí, že Češi přišli od Dunaje/z Uher/z Chorvatska. A pak tu máme archeologii, která naopak dokládá, že první Slované do Čech přišli z východu přes Polsko, a sice ještě před příchodem Avarů do Karpatské kotliny kolem roku **568**. Co k tomu mohou říci další písemné prameny?

Především tu máme legendu zařazenou do díla *De administrando imperio* (*O správě říše*), sepsaného byzantským císařem Konstantinem VII. Porfyrogenetem (*905 †955), který žil o 150 let dříve než Kosmas. V kapitolách 29, 30 a 31 čtenáře seznamuje se situací na Balkáně a bojích s Avary a Slovaný, hlavně v Dalmácii. Každá kapitola vypráví dané téma trochu jiným způsobem, jakoby z jiného úhlu pohledu. Kapitola 30 začíná popisem, kde Dalmácie vlastně leží a že ji původně ovládali Římané. Píše se v ní o dobytí dalmátského města Salona (dnešní Solin u Splitu), kdy se ho Avari zmocnili lstí převlečení za Římany a poté již následuje seznámení s Chorvaty: *Chorvati v těch dobách*

*přebývali na druhé straně země **Bagibareia** (Bavorsko), tam, kde dnes leží **Bílé Chorvatsko**. Od nich se odloučil jeden rod, totiž pět bratrů, Kloukas, Lobelos, Kosentzis, Mouchlo a Chrobatos, a dvě sestry Tuga a Buga, a společně se svými lidmi přišli do Dalmácie a zjistili, že tato země patří Avarům. Po několika letech vzájemných bojů zvítězili Chorvati, část Avarů pobili a ostatní donutili se poddat. Od těch časů je tato krajina v moci Chorvatů. Jsou tu ale i lidé avarského původu a jako Avari se i projevují. Ostatní Chorvati zůstali v sousedství **Franské říše** a dnes se nazývají **Bílí Chorvati**, a mají svého vlastního vládce. Jsou však poddanými Oty, velkého franského neboli saského krále, nejsou pokřtěni a žení se a udržují přátelské styky s Turky (rozuměj s Uhry). Od těch Chorvatů, kteří odešli do Dalmácie, se část z nich oddělila a zmocnila se Ilýrie a Panonie. I ti měli nezávislého vládce, který udržoval přátelské styky s vládcem Chorvatska, i když jen prostřednictvím posílů. Až do té doby, než Frankům podlehli dalmátští Chorvati, stejně jako ve své původní domovině.*

Hned na první pohled musí každého udeřit do očí zásadní nesrovnalost Konstantinova příběhu s Dalimilem, Nestorem a Bavorskou kronikou. Konstantin totiž tvrdí, že Chorvati přišli do Dalmácie a zjistili, že patří Avarům. Pokud ale mnoho Slovanů přišlo na Balkán společně s Avary (dílem jako jejich otroci, dílem jako jejich spolubojovníci), proč by se tedy zrovna tihle měli divit, že Dalmácie patří Avarům? V kapitole 31 Konstantin přidává důvod příchodu Chorvatů, o němž kapitola 29 mlčí: *Chorvati, kteří nyní žijí v Dalmácii, jsou potomky nepokřtěných Chorvatů, též zvaných **Bílí**, kteří žijí za **Tureckem** (rozuměj Uhrami) a v sousedství **Franské říše** a jako své sousedy mají nepokřtěné **Srby**. Chorvat ve slovanském jazyce znamená „ten, kdo vlastní velké území“. Tito Chorvati přišli k císaři Hérakleiovi a požádali ho o ochranu ještě před tím, než tak učinili Srbové v časech, kdy Avari bojovali s Římany a vyhnali je z těch částí, které císař Dioklecián (vládl 284-305) připojil k říši, kam byli tito Římané přivedeni ze svých původních zemí. Mám tím na mysli země dnes zvané Chorvatsko a Srbsko. Tito Římané tedy byli v časech císaře Hérakleia vyhnáni Avary z těchto zemí a ty byly zničeny. A tak, z příkazu císaře Hérakleia (vládl 610-641), tito Chorvati porazili a vyhnali Avary z oněch částí říše, kde byli z Hérakleiovy vůle usazeni. V té době měli Chorvati svého archóna (vládce) jménem Porgas. Císař Hérakleios nařídil přivést kněze z Říma a učinil je arcibiskupy, biskupy, presbytery a jáhny, a pokřtil Chorvaty.*

Území dnešního Chorvatska se od Ilyrských válek v **-3. století př.Kr.** nacházelo uvnitř Římské říše, prakticky až do bitvy na řece Nedao roku **454**, kdy byli poražení spojenci Hunů Ostrogóti nuceni usadit se v provinciích Pannonia Superior a Dalmatia, tehdy součástech Západořímské říše, jako římské foederáty. Ne ovšem nadlouho, neboť brzy si zde zřídili vlastní nezávislé království, které po obsazení Říma roku **493** spojili s Itálií a Panonské provincie se tak už nikdy nedostaly zpět pod kontrolu Římanů, ani Byzantinců. I tak ale zůstávaly velmi blízko hranicím Byzantské říše a bylo by s podivem, kdyby si na císařském dvoře nebyli vědomi avarské nadvlády nad Chorvaty či nebyli podrobněji obeznámeni s tamní situací, přestože Konstantin psal až o více jak 300 let po údajném příchodu Chorvatů na Balkán a mezi Chorvatskem a Byzantskou říší se v jeho době nacházelo ještě Srbsko a Bulharsko. A jestliže o tom věděli a museli se s chorvatským zábořem smířit, pak by to musel být jedině výsledek politické dohody, možná přímo propagandy. Tedy jasný příklad účelového přepsání historie, aby se legitimizovala nastalá situace. To však není podstatné. Podstatné je dešifrovat, kdo byli tito Chorvati a odkud vlastně přišli.

Žádné dochované prameny z doby před Konstantinem Chorvaty nezmiňují. V textech pro 6. a 7. století jsou všude Sklavini, po dvacátých letech 7. století, kdy jsou Sklavini zmiňováni jako vazalové Avarů, následuje v byzantské historiografii téměř 200 let dlouhá odmlka, snad způsobená jednak tím, že nebylo moc co připomínat, kromě porážek, ztrát území a neúspěšných pokusů je získat zpátky, a jednak tím, že tehdejší historici byli stoupenci ikonoklastické doktríny (odmítání zobrazování náboženských motivů a především boha a svatých) a pozdější ikonodulští autoři (kterým zobrazování nevadilo) z nich odmítali čerpat. Tato odmlka končí dílem ikonodulského kronikáře Theophana Homologéta (*758/760 †817/818), v němž není o Chorvatech také ani slovo. Ne-byzantské prameny,

byť také nemluví o konkrétních slovanských kmenech, které se usazovaly na Balkáně, však naznačují, že už v době Hérakleia se Sklavini diferencovali na různé kmeny – stačí uvést Fredegara a jeho zmínku o (Lužických) Srbech. Jinak za nejstarší zmínku o Chorvatech je považován fragment latinského nápisu v kostele sv. Marty v Bijači, datovaný zhruba k roku **800**. Zbytky čitelných písmen ...*atorum et iupa*... pravděpodobně znamenají *Croatorum et iupanis*. Potvrzením existence názvu je listina chorvatského knížete **Trpimira** vydaná roku **852** (přesněji kopie nedochovaného originálu z roku 1568), v níž sám sebe nazývá *dux Chroatorum iuvatus munere divino* a své knížectví *Regnum Chroatorum*. Nutno však podotknout, že originál se nedochoval a je otázkou, co v něm stálo. Jednoznačné jsou až čtyři nápisy na kamenných stélách ve čtyřech různých kostelích, které obdaroval chorvatský kníže Branimir (vládl v letech **879-892**) a které ho označují jako *dux cruatorum*. Od vzniku Avarského kaganátu v **6. století** do roku **790**, kdy si Franská říše podmanila části Panonie a Dalmácie, máme sice více jak dvousetletou mezeru, během níž nevíme, co se v bývalých balkánských provinciích dělo, ale není důvodu zpochybňovat kontinuitu přítomnosti Chorvatů a Srbů od **7. století**, přestože jediným zdrojem k tomu je Konstantinův spis. Z podrobného stylistického a lingvistického rozboru vyplývá, že Konstantin pracoval na svém spisu s přísnou metodologií a nevycházel z nějaké orální tradice, nýbrž ze zdrojů vlastní knihovny. Měl přístup ke zprávám svých předchůdců, vyslanců, církevních představitelů, armádních generálů a k záznamům z domácí i zahraniční politiky, z nichž mnohé se bohužel nedochovaly. Že se nedochovaly, neznamena, že neexistovaly. Vždyť konstantinopolská knihovna jen roku 473, kdy ji postihl rozsáhlý požár, přišla údajně o 120 000 svazků, ačkoli toto číslo bude nejspíše silně nadhodnocené. Roku 1204 byla vyrabována a zničena křižáky během Čtvrté křížové výpravy a ohromné ztráty přišly s dobytím města Turky roku 1453. Indicií, že nějaký takový pramen opravdu existoval (a pravděpodobně se nazýval *De Conversione Croatorum et Serborum*) je mimo jiné fakt, že v kapitole 32 o původu Srbů Konstantin neuvádí jméno zakladatele dynastie srbských knížat, ale až jména jeho synů. Nikoli proto, že by ho zamlčel kvůli jeho pohanství, protože už tento zakladatel křesťanství přijal tím, že požádal Hérakleia o ochranu. Kdyby tyto informace pocházely od Srbů, bylo by zvláštní, že by si nepamatovali jeho jméno. Musel tedy vycházet z vlastních zdrojů, ve kterých toto jméno nefigurovalo. Co se týče jmen oněch sedmi sourozenců, kteří údajně přivedli Chorvaty na Balkán, že nejsou výmyslem nějaké pozdější tradice 9. nebo 10. století, nýbrž že pochází z textu staršího data, naznačují samotná jména. Některá se totiž zdají být neslovanského původu. Novější tradice v době, kdy už chorvatská knížata měla čistě slovanská jména, by nejspíše nebyla schopná taková jména vymyslet. Jen krátké zastavení ke jménům sedmi sourozenců – Kloukas, Lobelos, Kosenzis, Mouchlo, Horvat, Touga a Bouga. Je jasné, že Byzantinci je zkomolili podle své řecké výslovnosti a původně zněla jinak. Lobelos ze všech zní nejslovanštěji a snad mohlo jít o nějakého Ljubu (dnes také ženské jméno), Ljubotu, Ljubomíra nebo Ljubomysla. Kosenzis je nápadně podobný jménu z Nestorovy ruské kroniky, kde k roku 1068 uvádí kyjevského velmože Kosnjačku. Jméno Kloukos pro změnu připomíná dnes hojně rozšířené označení pro mladého hochy, čili kluka, avšak původně toto slovo ve staroslovanštině znamenalo „hrot šípů“, čili to vypadá na přezdívkou. Jméno Mouchlo sice nemá nic společného se slovem „muchlat se“, které nejspíše vzniklo přesmyčkou slova „chumlat se“, ale zas tak cize už nezní třeba dnešním Chorvatům, kteří mají příslovce „muklo“ ve významu „tlumeně“ a čeština dodnes zná slovo „muk“ ve významu „ticho“. Jde samozřejmě jen o hypotézu.

Co se zdá být věrohodné, je datace příchodu Chorvatů na Balkán. Pokud o Sámově vzpouře proti Avarům vůbec nic neví především Byzantinci, kteří by to s vysokou pravděpodobností nezamlčeli, neboť jinak nejsou u Slovanů skoupí na spousty druhořadých detailů, tak je to jediné proto, že celé Sámovo povstání se odehrálo daleko od byzantských hranic, v hlubinách barbarské a nepřehledné Avarie, ba co víc, nebylo tak rozsáhlé a významné, jak si dodnes namlouváme. Byzantinci by si všimli, že Sámovo královstvíčko dosahuje až k nim a to se k byzantské hranici rozhodně ani nepřiblížilo. Avari kontrolovali téměř celou Karpatskou kotlinu a i po jejich porážce u Konstantinopole roku **626** zůstávali mezi Byzancí a Sámem jako těžko proniknutelná zeď. V rámci porážky Avarů pak byzantské autory zajímá jen Hérakleiov pokus obnovit dunajskou hranici a vzpoura nějakých kmenů

Avarům v zádech už je mimo jejich obzor. Je otázkou, zda by si kronikář Fredegar, jediný zdroj zpráv o Sámově povstání z jiné strany Avarie, všiml, že ze sousedství Franské říše by odtáhly velké počty lidí ze dvou mocných kmenů (Chorvati a Srbové). Od něj totiž víme, že Srbové se přidali k Sámovi v jeho boji proti Frankům v roce **631**. Pokud se k němu přidali, tak součástí jeho království být nemohli. A jediným bezpečně známým místem, kde už delší dobu Srbové žili, byla Lužice ve východním Německu. Balkán jako domov Fredegarových Srbů můžeme s jistotou vyloučit. Příchod Chorvatů na Balkán tedy musel nastat jedině mezi upevněním moci Avarů v Karpatské kotlině kolem roku **612** a vznikem **Sámovy říše** kolem let **626/630**, což opravdu spadá do doby vlády císaře Hérakleia (**610-641**). Důležitou indicií může být nenápadná zmínka v kapitole 30, ve které je líčen pád **Salony**, hlavního města Ilýrie, který lze na základě nových archeologických nálezů datovat do let **625/639**. Konstantin při té příležitosti výslovně uvádí, že Chorvati v té době ještě žili za Bajuvarií, v Bílém Chorvatsku. Pozornosti by také neměly uniknout další vnitřní problémy Avarského kaganátu, které vyústily v **občanskou válku** v letech **630-635** a následný rozpad na dvě části (z té druhé vzniklo Bulharsko, tehdy ještě rozkládající se v Černomořské stepi). Rámec těchto událostí, tedy dobytí Salony, Sámovo povstání a avarská občanská válka nás tedy vedou k domněnce, že nějakým způsobem migraci Chorvatů a Srbů musely ovlivnit.

Odkud tedy Chorvati vlastně přišli? Konstantin výslovně říká, že ze země za Bavorskem, kde v jeho době mělo ležet **Bílé Chorvatsko**. Je sice známo, že starověcí i středověcí autoři dělali v geografii chyby bez ohledu na to, jak velké a jak hodnověrné zpravodaje měli k dispozici a proto mnozí badatelé existenci Bílého Chorvatska zpochybňují, neboť není zmiňováno žádnými jinými prameny. Tedy kromě jediného a tím je již zmiňovaný ruský letopisec Nestor. A i tam pouze jedinkrát. Není však důvod si myslet, že by si Konstantin vymýšlel.

Nejprve krátce k **Bavorsku**. To až do roku **796** dosahovalo jen k rakouskému **Linzi**. Onoho roku císař Karel Veliký porazil Avary v rakouském Podunají a probil se až k jezeru Balaton. Na území zahrnujícího zhruba dnešní Horní a Dolní Rakousy a severozápad Maďarska, vytvořil tzv. **Avarskou marku**, která měla být nárazníkovým pásmem proti Avarům na druhé straně Dunaje. Současně s ní byla vytvořena i **Panonská marka**, která byla dále na jihu na území dnešního rakouského regionu Korutany, Slovinska a kousku západního Maďarska, tedy na území, které bylo v té době osídleno Slovany, především **Chorvaty** a **Doudleby** (shoda jmen s jihočeskými nebo ukrajinskými Doudleby není náhodná!). Vytvoření těchto nárazníkových pásem je považováno za jeden z faktorů, které přispěly definitivnímu k rozpadu Avarské říše roku **822**. Vznikem Avarské marky se tedy jako možný adept na Konstantinovo Bílé Chorvatsko vylučuje Rakousko.

S jakými dalšími zeměmi tedy sousedilo Bavorsko? Na západě se Švábskem (bývalá Alamanie), na severozápadě s Durynskem a na severovýchodě s Čechami a Moravou. Bezpochyby první dvě jmenované země můžeme vyloučit, přestože v Durynsku či jeho okrajových částech se Slovani usadili v nemalém množství. Zbývají tedy Čechy a Morava. V Konstantinově době už byla Karpatská kotlina obsazena Uhry a z Velkomoravské říše mnoho nezbylo. Její zánik proběhl někdy po roce **907**, kdy Uhři rozdrtili Bavy v **bitvě u Bratislavy**. Zprávy z roku **942** od Uhrů zajatých ve Španělsku a účast moravského biskupa na církevní synodě v Mohuči roku **976** sice naznačují, že nějaká centrální moc zůstala snad v Olomouci (která ostatně byla zvolena za sídlo obnoveného moravského biskupství roku **1063**), ale jinak z velké části vydrancovaná a zrušovaná Morava představovala nárazníkové pásmo mezi Čechami a Uhrami. O Moravě Konstantin každopádně nějaké povědomí měl, neboť ji několikrát zmiňuje i jejího krále Svatopluka a snad ji tedy můžeme také vyloučit. Jedinou možností v sousedství Bavorska tedy zůstávají Čechy. Potíž je v tom, že české prameny žádné Bílé Chorvatsko neznají. Tak jak teda chápat to co Konstantin píše: *Chorvati v těch dobách přebývali na druhé straně země Bavorska, tam kde dnes leží Bílé Chorvatsko?*

Co to vlastně znamená „Bílé Chorvatsko“. Přívlastek „Bílé“ odlišuje toto Chorvatsko od jiného,

původního starého Chorvatska, jehož lokalizace je poměrně snadná. Dokazování by zabralo další tuny textu, proto ho přeskočíme a jen uvedme, že se nacházelo s největší pravděpodobností v jihovýchodním Polsku a severozápadní Ukrajině, tedy na území s jádrem archeologické Kultury Praha-Korčak, jejíž šíření směrem na západ je bezpečně doloženo. Stejně tak přeskočíme dokazování, že bílá barva označovala západ (podobně jako další barvy označovaly ostatní světové strany). Podstatné je, že migrace Chorvatů úzce souvisela s migrací **Srbů**. Připomeňme si, co píše Konstantin v kapitole 31: *Chorvati, kteří nyní žijí v Dalmácii jsou potomky nepokřtěných Chorvatů, též zvaných Bílí, kteří žijí za Uhrami a v sousedství Franské říše a jako své sousedy mají nepokřtěné Srby.*

Chorvati na Balkáně měli už od počátků také za své sousedy Srby, ba dokonce balkánské Chorvatsko sousedilo s Franskou říší od roku **774**, kdy bylo království Langobardů v Itálii Franky dobyt. Poté se dokonce roku **790** balkánské Chorvatsko na čas stalo vazalským státem Franské říše, avšak za vlády chorvatského knížete Branimira v letech **879-892** získalo díky papežskému uznání nezávislost. Tributární postavení českých kmenů vůči Frankům je poprvé doloženo za vlády Karla Velikého od roku **807**, uvažuje se však o jeho existenci i předtím. Morava sice není v této souvislosti výslovně zmiňována, ale zřejmě se v závislosti Franské říše také ocitla. Každopádně Čechy se z této tributární povinnosti nevymanily, byť si udržely silnou autonomii, v podstatě až do vzniku království na konci 12. století. Vazalské postavení bylo dokonce vojensky obnoveno a potvrzeno ještě za Konstantinova života, kdy Českému knížectví vládli **Václav I.** (*kolem 907 †28.9.929/935) a po něm Boleslav I. (*kolem 915 †972). Boleslav dokonce se znovuobnovitelem římské říše Otou I. (*912 †973) vedl neúspěšný boj o samostatnost. Pokud jde o křesťanství, v té době ještě většina prostého obyvatelstva Čech vyznávala pohanské bohy, s výjimkou vládnoucí elity, která již byla pokřtěná (i mezi ní ovšem existovaly výjimky). A co se týče přátelských styků s Uhry, jeho počátky se dle některých teorií datují k letům **906-908**, kdy si srbské kmeny Daleminců a Stodoranů v Lužici vyjednali pomoc proti Sasům právě od Uhrů. Roku **919** bylo saské vojsko v **bitvě u Püchenu** (u Lipska v Sasku) Uhry drtivě poraženo a saský vévoda Jindřich Ptáčník si jen tak tak zachránil holý život. Nejkratší cesta do Saska vedla přes Čechy, oklíka podél Dunaje Rakouskem a následně přes Bavorsko, nebo severní cesta přes Moravu a Slezsko by pozbývaly smyslu, byť zcela vyloučit zejména tu druhou nelze. Na tom nic nemění ani fakt, že Václavův a Boleslavův otec Vratislav I. (*kolem 888 †13.2.921) pravděpodobně zemřel na následky zranění z bojů s Uhry a Boleslav se na straně Franské říše roku **955** zúčastnil památné **bitvy na řece Lech**, kde byli Uhři poraženi a s definitivní platností byly ukončeny jejich loupežné nájezdy na západ. Je tedy zcela jasné, koho má Konstantin na mysli, když mluví o Bílých Chorvatech jako poddaných císaři Otovi – balkánští Chorvati a Srbové to rozhodně nebyli, protože ti už získali nezávislost. Mimo to Balkánští Srbové požádali o pokřtění císaře Hérakleia dokonce ještě dříve než Balkánští Chorvati, zatímco christianizace Lužických Srbů ve východním Německu proběhla až po dobytí jejich území Jindřichem Ptáčníkem, který v Sasku vládl v letech **919-936**. V době života Konstantina tedy byla christianizace Lužických Srbů teprve v plenkách.

Sousedství Lužických (Bílých, nepokřtěných) Srbů s Bílými Chorvaty potvrzuje Konstantin v kapitole 32, kde přímo mluví o **Bílém Srbsku**: *Srbové jsou potomky nepokřtěných Srbů, též zvaní Bílí, kteří žijí za hranicemi Uher v zemi, kterou nazývají **Boiki**, a jejich sousedy jsou Franská říše a **Velké Chorvatsko**, nepokřtěné a též zvané Bílé, kde Srbové původně žili.* V této pasáži si můžeme povšimnout dvou zvláštních názvů. Prvním je země **Boiki**, která by měla být synonymem pro zemi Bílých Srbů. Tento název začne být povědomý, pokud ho srovnáme s jinými názvy Čech (*Boiohaemum, Bainochaimai, Bainaib, Banthab, Banning, Bethemare, Beme*). Dále tu Konstantin najednou nazývá Bílé Chorvatsko zároveň **Velkým Chorvatskem** (v originále *Megalé Chrobatia*). Tento přívlastek v byzantské (a vůbec řecké) geografii nemá význam „velké rozlohou“, nýbrž „staré“ nebo „vzdálené“. Podobně se s tímto výrazem setkáváme v případě Velké Moravy (*Megalé Morabia*). Konstantin zde patrně nemluví o původním starém Chorvatsku na Ukrajině, ale o celém území, které zabrali Chorvati při své expanzi z původních sídel.

Na mysl se vtírají dvě otázky. Mohly by sklavinské kmeny usazené v Lužici a v Čechách náležet k Bílým Srbům? Mohly by sklavinské kmeny usazené v jižním Polsku, případně také na Moravě, možná s přesahem do Čech (zejména těch východních), náležet k námi hledaným Bílým Chorvatům? Opravdu nejstarší české prameny nemohou tyto domněnky potvrdit?

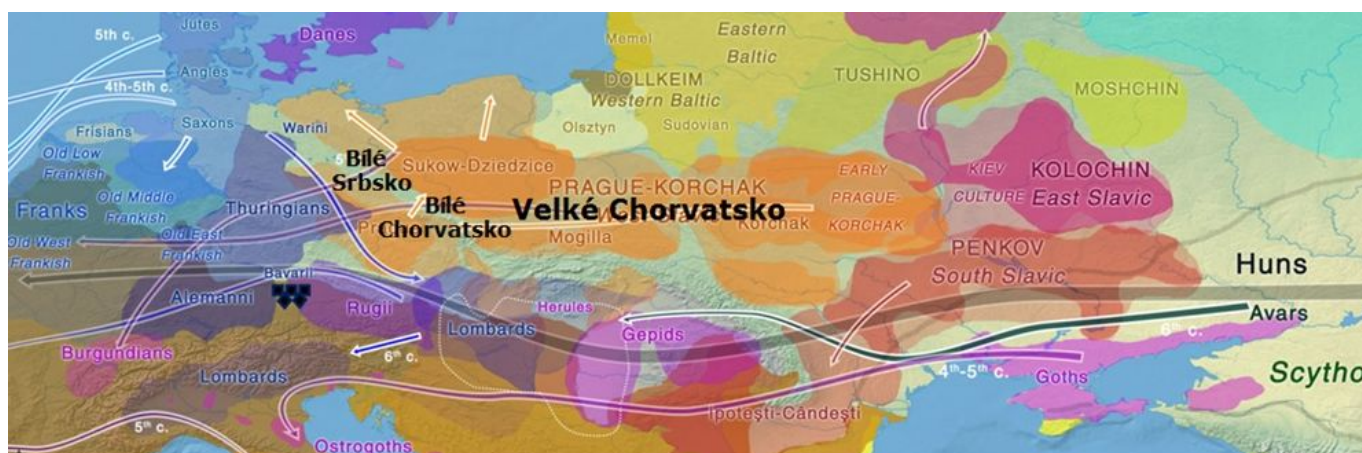
Zmiňovali jsme, že české prameny žádné Bílé Chorvatsko neznají. To je pravda, ale při bližším zkoumání přece jen něco objevíme. Máme *První staroslověnskou legendu o svatém Václavovi*, v níž se píše, že když byl zavražděn **Václav** ve **Staré Boleslavi** svým bratrem **Boleslavem**, jejich matka **Drahomíra** se s knězem **Krastějem** postarali o Václavovo tělo a poté s jeho pomocí uprchla do Charvát (v transkripci *Xorvaty*). Dále Kosmas ve své kronice, když vymezuje hranice vlivu Pražského biskupství, cituje privilegium od římsko-německého císaře: *Hranice pak její na západ tyto jsou: Tuhošť, která dosahuje k rozhraní řeky Kouby, Mže, Sedlec a Lučané a Děčané, Litoměřici, Lemuzi až ke středu lesa, jímž jsou Čechy ohraničeny. Potom na půlnoc jsou tyto hranice: Pšované, **Charvátí** a **druzí Charvátí**, Slezané, Třebojvané, Bobřané, Dědošané až ke středu lesa, kde přicházejí hranice Milčanů. Odtud na východ má tyto řeky za hranice: Bug a Styr s hradem Krakowem a krajem, jehož jméno je Váh, se všemi krajinami, jež náleží k dříve řečenému hradu, jímž jest Krakow. Odtud připojením pomezí uherského rozšířena, táhne se až k horám, jež slovou Tatry. Potom na té straně, jež obrácena na poledne, táž biskupská osada s připojením země Moravské táhne se až k řece, jež slove Váh, a ke středu lesa, jež slove More, a téže hory, která hraničí s Bavyry.*

Všimněme si dvojích Chorvatů. Z rozboru Kosmovy citace vyplývá, že jejich území leželo ve východních Čechách, pravděpodobně v Polabí, kde se podle legend na hradišti Kouřim nacházelo centrum kmene Zličanů, které si podrobil až kníže Václav. Nutno ovšem dodat, že pro spojení východních Čech, Chorvatů a Zličanů neexistují žádné přímé důkazy. Pokud jde o ony druhé Chorvaty, ti bývají nejčastěji hledáni na druhé straně Krkonoš v jižním Polsku. Zná je dokonce anglický král Alfred ve svém Anglosaské kronice (v originále Horithi). Možné je, že v Alfredově době, tedy ve druhé polovině **9. století**, rozdělení na „první a druhé“ ještě neexistovalo a stále ještě tvořili jednotnější celek v sousedství kmene Čechů, které Alfred nazývá Baeme/Behemas. Každopádně podobné rozdělení nějakého kmene (jedni a druzí Chorvati) je v latinsky psané literatuře naprosto neobvyklé, zvláště když obojí sídlí vedle sebe. Nejpravděpodobnějším vysvětlením je tedy rozdělení horským masivem Krkonoš. Ať už měl tedy autor staroslověnské legendy na mysli první či druhé Chorvaty, nebo Chorvaty jako celek, je více než jasné, že k balkánským Chorvatům se Drahomíra rozhodně nevydala.

Velmi často uniká pozornosti kratičká kapitola 33 Konstantinova spisu, která se věnuje jednomu z malých knížectví, které vznikly záhy po příchodu Chorvatů a Srbů na Balkán: *Země Záchlumská byla dříve ve vlastnictví Římanů. Mám tím na mysli těch Římanů, které císař Dioklecián přesídlil z říše, jak jsem se zmiňoval v příběhu o Chorvatech. Tato země Záchlumská byla tedy pod císařem Římanů, ale když ji a její obyvatele zotročili Avaři, celá zpusťla. Ti, kdo v ní žijí dnes, Záchlumané, jsou Srbové z časů, kdy jejich kníže požádal císaře Hérakleia o ochranu. Jsou nazýváni Záchlumané podle hory Chlum, což v jejich jazyce znamená „za horou“, neboť jejich území se opravdu za onou horou nachází. Na jejím vršku jsou dvě města, Bona (dnešní Blagaj) a Chlum. Za touto horou teče řeka Bona (dnešní Buna), což znamená „dobrá“. Rodina prokonzula (anthypatos) a patricije Michala, syna Vyšova (v originále Michael Bouseboutzis, čili Vyševič), knížete Záchlumského, přišla z nepokřtěné země u řeky Visly, kde žijí Lendici (v originále Litziki). Záchlumský kníže Michal Vyševič (910-935) je znám ještě ze tří dalších nezávislých zdrojů – z Benátské kroniky od sekretáře benátského dóžete Giovanniho Diacona (*940/945 †po 1018), z dopisu papeže Jana X. (†928), který se zúčastnil koncilu konaného ve Splitu roku 925 a z *Annales Barenses*, které vznikly v důležitém byzantském přístavu Bari v jižní Itálii v 11. století. Všechny tři tedy existenci Michalovy osoby potvrzují. Informace obsažené v Konstantinově podání jsou považovány za ty, které získal přímo od*

něj nebo od jeho příbuzných, přičemž titul patricije naznačuje, že navštívil Konstantinopol a podstoupil proceduru nutnou k jeho získání, popsanou v jiném Konstantinově spisu *De ceremoniis*. Je zajímavé, že není zmiňován Michalův srbský původ, ale naopak že pochází od řeky Visly, kde sídlily kmeny Lendiců, tedy z oblasti předpokládaného Bílého Chorvatska. A pokud opravdu tyto informace pochází přímo od Michala, znamenalo by to, že ještě 300 let po příchodu Chorvatů a Srbů na Balkán se v jeho rodině tradoval jejich dávný původ.

Odpověď na otázku, kde se nacházelo Bílé Chorvatsko, se tedy zdá jednoznačná. Konstantinovy informace byly sice zastaralé a neodrážely přesnou politickou situaci z první poloviny 10. století, kdy on sám žil, ale měly pravdivý základ. Tomu neodporuje ani Nestor, který jmenovitě nerozlišuje ukrajinské (haličské) a balkánské Chorvaty a naopak píše o Bílých Chorvatech ve výčtu západoslovanských kmenů. Možným vysvětlením je, že tuto pasáž, včetně rozsídlení od Dunaje převzal ze staršího pramene západoslovanské provenience, nejspíše velkomoravské, kdy už starší chorvatský a srbský původ kmenů v českých zemích zastřela nová politická uskupení, tedy České knížectví a Velká Morava. Nasvědčuje tomu i skutečnost, že Nestor už dále žádné Chorvaty v blízkosti Čechů a Moravanů nezná a v jeho podání například Maďaři útočí jen na Moravany, Čechy, Lendice/Ljachy nebo kyjevské Poljany. Pokud tedy tato pasáž pochází z Velké Moravy, jakože moravské konexe s Kyjevskou Rusí jsou dostatečně prokázány, pak na otázku, kde mohli žít Bílí Chorvati v podání Moravanů, existuje jediná odpověď – už jen v Polsku a možná ještě ve východních Čechách. Na Moravě se z nich už dávno stali Moravani. Nestor vlastně příbuznost Bílých Chorvatů k západoslovanským kmenům potvrzuje tím, když o nich tvrdí, že „náleží k týmž Slovanům“. A konečně Nestorův současník Kosmas ozvěny původního Bílého Chorvatska také zachytil, byť jen nejasně a okrajově. Nepřímý důkaz pro umístění části Bílého Chorvatska do jihovýchodního Polska dokonce můžeme nalézt ještě ve 20. století. Imigrační komise Spojených států amerických v roce 1911 zveřejnila výsledky šetření, podle kterých polští přistěhovalci pocházející z oblasti kolem Krakova o sobě uváděli, že jsou Bělochorvati. Pro 6.-7. století se nám tedy rýsuje následující mapa střední Evropy:

mapa archeologických kultur (6.-7. století)

Bílé Srbsko = severovýchodní Německo, západní Polsko + severozápadní Čechy

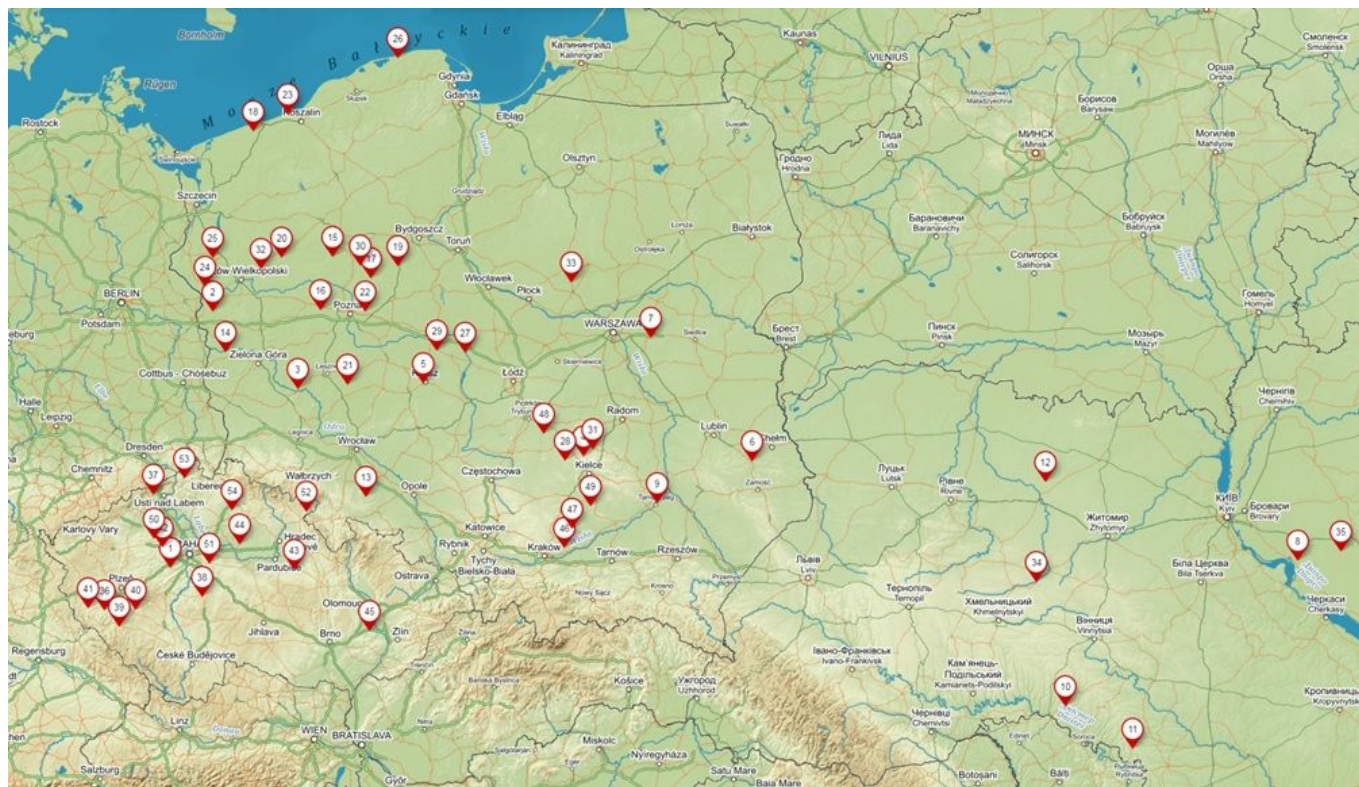
Bílé Chorvatsko = jižní Polsko + východní Čechy a Morava

Výše nastíněnému obrazu odpovídá mapa zachycující expanzi Sklavinů, přesněji Korčakovské kultury ve všech jejích odstínech, z původních sídel na severozápadě Ukrajiny směrem na západ. Zároveň je ale jasné, že přesné hranice mezi oběma kmenovými uskupeními zřejmě neexistovaly a v průběhu času se s různými přesuny měnily, protože Srbové a Chorvati během svého putování spolu vzájemně úzce spolupracovali a nejspíše si byli i rovnocenní.

Podobně jako existují obce vycházející z názvu Čech, existují i obce vycházející z názvu Chorvat, avšak v mnohem menší míře. V **Čechách** jsou to troje **Charvatce** (nedaleko Mladé Boleslavi poprvé zmiňované v pramenech roku 1382, nedaleko Loun zmiňované roku 1203 a u Budyně nad Ohří zmiňované 1301) a kousek od Olomouce jsou **Charváty** (zmiňované 1234). O nich bezpečně víme, že je nezaložili balkánští Chorvati. Naopak obce Pasohlávky a Frelichov (dnešní Jevišovka) na Moravě v 15. století zpusťly a v 16. století byly znovuosídleny Chorvaty z Uherského království. Podobně se měli Chorvati usadit třeba na Slovensku v obcích Chorvátsky Grob a Chorváty (v pramenech poprvé roku 1247 jako *Huruati*). Nicméně příchod chorvatských imigrantů na Slovensko je obvykle datován až do 16. století po tragické bitvě u Moháče roku 1526, ve které zvítězili Turci a obsadili velkou část Balkánu. Ke stejným okolnostem je kladen i příchod Chorvatů na jižní Moravu. Zcela jistě ale do tohoto rámce nespádají zmiňované obce v Čechách a u Olomouce. V **Polsku** je čtvrt města Radom, která se jmenovala původně **Krwaty** (od 17. stol. Klwaty). Na severu v Kašubsku je to **Charwatynia** (kašub. Charwatenio) a **Karwacja** (kašub. Karwacjo), severně od Varšavy **Wyrań Karwacki** a **Góry Karwackie** a dvě obce **Karwacz**. Na **Ukrajíně** je jihozápadně od Kyjeva malá **říčka Chorvatka** (Хорватка). V **Německu** u řeky Saale nedaleko Lipska se nachází obce **Korbetha** a **Großkorbetha** (v pramenech roku 901 jako *Chruuati*, 1012 *Chruazis*, 1055 *Churbate*, 1086 *Grawat*).

Toponyma Srbů je mnohem četnější (54 oproti 13 chorvatským). V **Čechách** jsou dvoje obce **Srbsko**, čtvery **Srbice**, troje **Srby**, dvoje **Srbce**, jedna **Srbeč**, jeden **Srbín**, **Srbská Kamenice**, **Vysoká Srbská** a **Nížká Srbská**. Na **Moravě** jsou jediné **Srbce**. Název Srbska u Berouna je už ve středověkých pramenech vysvětlován tím, že zde žili Lužičtí Srbové. V **Polsku** jsou to **Serbów**, **Serby**, jedna obec a 5 městských čtvrtí **Serbinów** (Kalisz, Krasnystaw, Minsk Mazowiecki, Olesnica u Wrocławu, Tarnobrzeg), 7 obcí **Sarbinowo**, 5 obcí **Sarbia**, 2 obce **Sarbka**, 2 obce **Sarbiewo**, **Sarbsk**, **Sarby**, **Sarbice**, **Sarbice Pierwsze**, **Sarbice Drugie**, **Sarbicko**, **Sorbin**, **Szarbia** a **Szarbia Zwierzyniecka**, **Szarbsko** a **Szarbków**. Na **Ukrajíně** se dnešní obec Hontivka dříve jmenovala **Serby** (Серби, střední Podněstří u hranic s Moldávií), další obec stejného jména je o něco jihovýchodněji (u města Kodyma) a ještě jedna pak v Žytomyrské oblasti (u města Jemilčyne). Jedna obec **Serbynivka** (Сербинівка) je ve Chmelnické oblasti, druhá východně od Kyjeva v Poltavské oblasti. Všechny tyto obce jsou mimo území, která v 18. století osídlili srbští emigranti z Habsburské říše – jedno s těchto území se nacházelo na střední Ukrajině (s centrem v Novomyrhorodu), kde tehdy vedla hranice mezi Ruskem a Polskem a Srbové ji měli chránit, a druhé na pomezí Doněcké a Luhanské oblasti. Obě území se nazývala Nové Srbsko a neusadili se v nich jen Srbové, ale také Černohorci a Rumuni. Otázkou je, zda některé z výše jmenovaných obcí nezaložili tito srbští emigranti. Co je ale zvláštní, ani jedna obec, které Srbové založili v Novém Srbsku, nedostala název vycházející z jejich etnicity.

Největším důkazem o existenci Srbů mimo Balkán je celý region na jihovýchodě **Německa**, který se dodnes jmenuje **Lužické Srbsko**. Naproti tomu je pozoruhodné, že na Balkáně se žádné obce podobných názvů nevyskytují (s výjimkou jediné obce Srbinovo v Makedonii). Z toho lze nepřímo vyvodit, že Chorvati a Srbové přišli na Balkán opravdu od severu. Příbuznost Čechů a Moravanů s balkánskými Chorvaty a Srby dokládá také jazyk – česká jazyková skupina (včetně slovenštiny, lužické srbštiny a polštiny) má mnohem blíže k jihoslovanským národům, tedy Slovincům, Srbům a Chorvatům, než k těm východním, jako jsou Rusové, Ukrajinci a Bělorusové.

výskyt toponyma "Srb"

Takže Češi a Moravani? Nebo Srbové a Chorvati? Obojí je svým způsobem správně. Ze všech uvedených faktů je patrné, že do prostoru českých zemí přišli v první vlně jak **Chorvati**, tak i **Srbové**, přičemž obě kmenová uskupení náležela ke **Sklavinům**. Ve skutečnosti žádný kmen Čechů neexistoval a vytvořil se až po usazení části sklavinských kmenů v oblasti s centrem v Pražské kotlině, podobně jako neexistoval kmen Moravanů a vytvořil se až po usazení na Olomoucku a podél řeky Moravy. Osídlení jižních Čech kmenem **Doudlebové** přišlo až později v **7. století** s druhou vlnou.

Nestor netvrdí, že Podunají byla kolébka Slovanů, on jenom říká, že se tam usadili. Dalimil a Bavorská kronika jakožto velmi pozdní zdroje sice citují staré pověsti, ale už jim ne docela dobře rozumí. Vlastně náš Dalimil příliš daleko od pravdy nebyl, když napsal: *V srbském kraji jest země jiejžo **Charvaty** jest jmě.* O něco dále pak: *Juž jedné noci **Čech** osledi, i vybra se se vším z země, jiejž diechu **Charvaty** jmě.* Existoval-li nějaký vůdce, který přivedl Chorvaty a Srby do Čech, ať už se jmenoval jakkoli, opravdu svůj lid přivedl z Chorvatska. Nikoli ale z Balkánu, ale z toho původního na Ukrajině, eventuálně z jihovýchodního Polska.

Zbývá tak zodpovědět poslední otázku. Kdy se Chorvati, Srbové a Doudlebové začali identifikovat jako Češi a Moravani. V průběhu **7. a 8. století** došlo k rozpadu starých kmenových struktur a vzniku nových menších uskupení. V případě **Čechů** víme zcela jistě, že minimálně **do 9./10. století** se s tímto názvem identifikovali pouze obyvatelé Pražské kotliny a jejího širšího okolí. Nejpozději v době života prvního doloženého přemyslovského knížete Bořivoje I. (*852/853 †888/890) už tomu nějaký čas bylo. Základní a nejstarší legenda k životu jeho manželky Ludmily (*860 †921), jinak babičky svatého Václava, zvaná *Fuit in provincia Boemorum* z 10. století mluví o jejím původu v blíže neurčené „jiné“ zemi: *Bořivoj si vzal za manželku z jiné země dceru knížete Slavibora.* Ruská verze legendy onu jinou zemi specifikuje: *Blahoslavená Ludmila byla ze země srbské, knížete srbského dcera.* Další prameny už hovoří jinak, počínaje Kristiánovou legendou: *Bořivoj měl též manželku jménem Ludmila, dceru Slavibora, knížete ze země slovanské, jež za starodávna slula Pšov, nyní od dnešních lidí podle hradu nedávno postaveném Mělník sluje.* Dle některých teorií Ludmila pocházela z Mělníka, dle jiných z Lužického Srbska. Jediná shoda panuje v tom, že obě tvrzení jsou možná. Ve skutečnosti si ale vůbec nemusí odporovat. Buď srbské osídlení dosahovalo jen k Mělníku

a kmen Čechů nebo přinejmenším vládnoucí Přemyslovci byli trochu jiného původu. Nebo jestliže obyvatelé Pražské kotliny přece jen byli srbského původu, mohli se už nějaký čas (klidně už od dob obsazení Pražské kotliny) vůči sousedům vymezovat jako Češi a Pšovany tak snadno vnímat jako „jinou“ zemi, podobně jako *Lučany*, *Sedličany*, *Lemuzy*, *Litoměřice*, *Zličany* a další. V případě **Moravanů** pravděpodobně došlo k podobnému procesu a mohli tak hypoteticky existovat *Olomoučané*, *Znojmané* a další s tím rozdílem, že k jejich sjednocení pod jedinou moravskou identitu došlo mnohem dříve, než u Čechů. Počátky tohoto procesu lze vystopovat v období **Sámovy říše** v letech **626/630 až 661/665**, přičemž na **přelomu 8./9. století** již byl dokončen.

AUTOR: ScythianAres

[ZDROJ](#)